

Pravda jako „to pravé“

Již samo slovo „pravda“ v nás vzbuzuje dojem, že jde o něco předmětně uchopitelného, a tak ji zaměňujeme s něčím, čemu jsme ochotni připisovat jakousi „pravost“ (např. nějakému činu, myšlence, výroku, teorii atd.). Proto je nanejvýš žádoucí si vždycky při použití toho slova „pravda“ připomeneme, že to je vždy a v každé konkrétní situaci „to pravé“, a to vzhledem a na rozdíl od toho, co v té situaci je pouze tím „faktickým“. V každé situaci (a to pravé vždycky míří do nějaké situace – mimo nějakou konkrétní situaci nedává žádné „pravé“ smysl, není dokonce ani „možné“; a situace není stav, ale dění, proměňování, pohyb, soubor pohybů) musíme proto vnímat a chápat vnitřní napětí, které k ní vždy náleží, totiž napětí mezi daným, faktickým na jedné straně a „pravým“, tím, co „má být“ či by „mělo být“, na straně druhé. Nejzhousebnější teorie, která přímo ničí správné chápání, oč v „pravdě“ (a v souvislosti s ní) opravdu jde, je ta, která mluví o souhlasu, shodě, konformitě jako základním rysu vztahu mezi tzv. „faktickým“ a „tím pravým“. Ovšem nikdy toto napětí, tento vlastně „konflikt“ nesmíme zbavovat dynamiky tím, že „to pravé“ myšlenkově fixujeme jako nějaký cílový obraz, jako předem danou „ideu“, jak přesně narýsovaný a tedy také „daný“ plán, jak by se něco mělo zdokonalit, upravit, napravit, vlastně „vrátit“ k té původně narýsované podobě. „To pravé“ nikdy není a nemůže být ničím „pravým“ vně času, bez času nebo nad časem, ale pravým se může jen stávat tím, že je v uskutečňování respektováno a že se ono uskutečňování „tím pravým“ řídí a spravuje. Toto spravování či respektování „toho pravého“ ovšem neprobíhá tak, že se faktický průběh toho, co se děje, onomu „pravému“ nějak přibližuje. Ono to vlastně probíhá docela jinak: čím víc se aktivity nějakého subjektu (nějakých subjektů) spravují „tím pravým“, tím to napětí mezi „pravým“ a „faktickým“ roste – aniž by to ovšem znamenalo, že to faktické se od toho „pravého“ stále víc vzdaluje, tj. že se od toho „pravého“ jakoby odvrací, nechává je stranou atd.

(Písek, 110408-1.)